

Høringssvar – forslag om endringer i forskrift til samelovens språkregler

Dato

26.09.2024

Vår ref.

2024/7384

Deres ref.

Saksbehandler

Helena Ingegerd Eriksson
seniorrådgiver

PB 4013 Ullevål Stadion
0806 Oslo

postmottak@arkivverket.no
48 05 56 66

Org. nr.

961181399

Arkivverket viser til Kommunal- og distriktsdepartementets høringsbrev mottatt 28.05.2024 om forslag til endringer i forskrift til samelovens språkregler.

Hensikten med forslaget er å legge til rette for at den samiske befolkningen kan henvende seg til sentrale offentlige myndigheter på sitt eget språk. Særlig ansvar har myndigheter som fatter avgjørelser av stor betydning for enkeltpersoner eller samiske næringsinteresser, eller har en særlig rolle for bevaring av samisk språk og kultur.

Arkivverket forvalter arkiv med betydning for rettighetsspørsmål og er bevaringsinstitusjon for samiske arkiv. Med forslaget omfattes Arkivverket av plikten til å svare samiske språkbrukere som henvender seg til Arkivverket, på tre samiske språk. En avgrensning ligger i svarbrevets lengde (20 sider), og det avgrenses opp mot henvendelser med flere parter.

Departementet ber Arkivverket vurdere forslaget, og gi innspill på hvilke økonomiske og administrative konsekvenser forslaget forventes å få.

Våre hovedsynspunkter

1. Arkivverket stiller seg positivt til forslaget i forskriften. Det er viktig å legge til rette for at den samiske befolkningen kan henvende seg til oss og få svar på sitt eget språk.
2. Det er et begrenset omfang av henvendelser på samisk i dag, men Arkivverket forventer en økning i antall henvendelser som følge av forskriften. Dersom det representerer en stor økning, vil det utfordre vår saksgang.
3. Det er særlige forhold å ta hensyn til ved henvendelser på samisk når det gjelder å ha tilstrekkelig høy kompetanse for å ivareta rettigheter.

1. Arkivverket stiller seg positiv til forslaget i forskriften

Språkloven paragraf 1 slår fast at offentlige organer skal bruke, utvikle og styrke samiske språk. For Arkivverket er det viktig å legge til rette for at den samiske befolkningen kan henvende seg til etaten på sitt eget språk. Arkivverket stiller seg positivt til forskriften, som forplikter oss å svare på samisk.

2. Omfanget av henvendelser og forventet utvikling

Departementet spør hvor mange skriftlige henvendelser Arkivverket har fått på samisk de siste 10 årene, og eventuelt hvor stor økning av skriftlige henvendelser Arkivverket forventer å få dersom forslaget blir vedtatt. Arkivverket ved Samisk arkiv (heretter Samisk arkiv), har et nasjonalt og landsdekkende ansvar for samiske arkiver, særlig privatarkiver.

Oppgaveløsningen i Arkivverket som helhet skiller seg noe fra oppgaveløsningen ved Samisk arkiv, derfor er det ryddig at omfanget henvendelser beskrives hver for seg nedenfor.

Henvendelser til Samisk arkiv

De fleste henvendelser på samisk blir i dag saksbehandlet ved Samisk arkiv. De siste ti årene har Samisk arkiv mottatt totalt 1725 henvendelser, av disse er cirka 400 på samisk (ca. 23 prosent). De fleste henvendelsene er på nordsamisk, mens enkelte er på sør- og lulesamisk. Henvendelsene består av forespørsler og korrespondanse. Dette kan dreie seg om tilgang til, innsyn i, overføring av og digitalisering av arkivmateriale. I tillegg kommer henvendelser om generell arkivfaglig veiledning og muntlige henvendelser.

Det har vært en jevn økning i antall henvendelser som blir behandlet på samisk de siste tre årene (ca. 20 %). Økningen omfatter hovedsakelig henvendelser og korrespondanse knyttet til overføring av arkiv og arbeidet med bevaringsplan for samiske privatarkiver.

Vi forventer en videre økning i henvendelser på samisk, gitt plikten i forslaget til forskrift. Dette kan særlig være knyttet til oppfølging av bevaringsplanen, Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport og henvendelser via Nuohtti-portalen (felles nordisk søkeportal for samisk arkivmateriale).

Henvendelser til Arkivverket forøvrig

Arkivverket har undersøkt i hvor stor utstrekning vi har mottatt henvendelser på samisk, utover de som rutes til Samisk arkiv. Søk i vårt sakarkivsystem viser at det ikke har kommet inn henvendelser i et betydelig antall. Vi antar derfor at summen av henvendelser ikke nødvendigvis sier alt om behovet, siden de som er samisktalende i dag heller får hjelp til å henvende seg på norsk, enn å skrive henvendelsen på samisk. Det er

Arkivverket

forventet en økning i antall henvendelser til Arkivverket etter overføringen av Sannhets- og forsoningskommisjonens arkiv. Dette vil medføre økt arbeidsmengde både hos Arkivverket og Samisk arkiv.

Henvendelser som likevel kommer inn på samisk til Arkivverket, må oversettes innen saksbehandlingen kan starte. Ved korte henvendelser, for eksempel på e-post, har Samisk arkiv anledning til å bidra med oversettelse i dag. For tyngre og lengre svar som berører rettighetsdokumentasjon vil det trenge oversettere, begrepsutvikling og utvikling av arkivterminologi på samisk. Det fordrer høy fag-, kultur – og språkkompetanse å behandle hele sakskomplekset i henvendelsen. Det er særlig viktig siden saksbehandling knyttet til dokumentasjon av rettigheter vil kunne brukes som underlag i rettighetsspørsmål hos andre myndigheter.

Ved henvendelser til Arkivverket som dreier seg om rettigheter knyttet til for eksempel eiendom, rett til beitemarker, helseopplysninger, adopsjon mv., er et presist språk spesielt viktig. I arkivmaterialet benyttes en rekke fagbegreper som krever særlig oversettelse. For samiske språk er fagterminologien langt på vei utviklet, men det er behov for kontinuerlig utvikling av samisk arkivterminologi for å sikre tilfredsstillende saksbehandling. Det er nødvendig å jobbe med normering av samisk arkivterminologi på nordisk nivå, for å sikre felles bruk og forståelse. Sámi Giellagáldu er et felles fagorgan for normering av samisk språk og utvikling av samisk språkterminologi på nye språkarenaer. Dette kan bli en samarbeidsinstans for Arkivverket i disse spørsmålene.

Slik situasjonen er i dag, håndterer Arkivverket samlet de samiskspråklige henvendelsene tilfredsstillende. Dersom antallet henvendelser skulle øke drastisk som følge av nye rettigheter, vil ressursituasjonen utfordres.

3. Særlige forhold ved samiske henvendelser

Departementet ber om tilbakemelding på hvordan Arkivverket har opplevd ressursituasjonen hos samiske oversettere.

Situasjonen i dag er at henvendelser på samisk til Samisk arkiv, besvares på samme språk. Arkivverket har benyttet oversettertjenester fra norsk til nordsamisk ved utarbeidelse av pressemeldinger, spørreundersøkelser, veiledere og utrednings- og plandokumenter. I disse tilfellene bidrar oversettelsen til noe forsinkelse i saksgangen. I enkelttilfeller har vi inngått langsiktige avtaler med oversettere om å garantere hurtige leveranser i saker som haster. Dette er en løsning som så langt har fungert tilfredsstillende.

Arkivverket ser at rettssikkerheten til den samiske befolkningen ville blitt styrket dersom forvaltningen selv hadde god kjennskap til samisk språk og

Arkivverket

kultur. Det er imidlertid vanskelig å se for seg hvordan dette kan ivaretas bredt med en forventet økning i samiskspråklige henvendelser. Rene oversettertjenester må derfor kombineres med andre tiltak.

Om Arkivverket

Arkivverket er Norges øverste arkivmyndighet. Vårt samfunnsoppdrag er å bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning, samt å sikre, bevare og gjøre tilgjengelig et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver.

Med hilsen Arkivverket

Inga Reidun Bolstad
riksarkivar

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen underskrifter